

3.6.2010

HE 106/2009 VP: SM:N VASTINE VALIKUNTIEN KANNANOTTOIHIN***PeVL 18/2010 vp - HE 106/2009 vp*****Lääketieteellinen arvio ampuma-aseen hankkimisen ja hallussapidon edellytyksenä**

Hallituksen esityksessä ajatuksena on, että suostumus terveystietoihin pyydetään aina ja tarvittaessa pyydetään lääkärinlausunto. PeVL:n lausunnossa ehdotetussa järjestelmässä oikeus saada tiedot tapahtuisi ilman suostumuskonstruktia. Tämä parantaisi säännöksen toimivuutta, erityisesti luvanhaltijan osalta, sikäli kun tarkoituksena ei ole, että pyyntö perustellaan. Välttämättömyyседellytyksen maininnastakaan ei muodostune estettä järjestelmän toimivuudelle. Ampuma-aselain ja poliisilain säännösten suhde on se, että ensimmäinen koskee luvanhakijaa ja jälkimmäinen luvanhaltijaa.

Sisäasiainministeriö katsoo, että ampuma-aselain 45 §:n 1 momenttia ja poliisilain 35 §:n 3 momenttia voidaan muuttaa siten, että lupaviranomaisella on oikeus saada luvanhakijasta ja poliisilla luvanhaltijasta välttämättömät terveystiedot ilman henkilön suostumusta.

Terveydenhuollon ammattihenkilön ilmoitusoikeus

Sisäasiainministeriö katsoo, että säännökseen on tehtävä valiokunnan edellyttämät tarkennukset. Perusteltua syytä -edellytys nostanee jonkin verran ilmoitusoikeuden kynnystä.

Ampumaseuran jäsenyys

Sisäasiainministeriö katsoo, että seuran jäsenyyседellytyksestä tulee perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti luopua. Luvan saannin edellytyksenä tulee edelleen säilyttää seuran ampuma-asekouluttajan antama todistus.

Soveltuvuustesti

Sisäasiainministeriö katsoo, että säännöstä voidaan muuttaa siten, että testiä ei yksin voida käyttää kielteisen lupapäätöksen perusteena.

Kotirauhan piiriin ulottuva tarkastus

Tarkastusoikeuden lähtökohtana on ollut se, että muuta keinoa ei ole. Esimerkiksi asekaapin ostokuitti osoittaa vain, että joku on ostanut kaapin, mutta ei sitä, missä se tarkastushetkellä on. Vaikka kaapin olemassaolo huoneistossa osoitetaan esim. valokuvilla, ei sillä pysty osoittamaan, että aseet säilytetään asianmukaisesti. Aiempi tarkastus ei osoita myöhemmästä tilanteesta mitään. Kahden ulkopuolisen henkilön todistus ei ole luotettava tilanteessa, jossa viranomaisella ei ole minkäänlaista mahdollisuutta tarkastaa todistuksen oikeellisuutta.

Sisäasiainministeriöllä ei ole ehdotuksia siitä, miten säilytyksen asianmukaisuus voitaisiin todentaa muutoin kuin tarkastuksella.

Velvollisuus tiedoston pitämiseen

Kohta koskee ase-elinkeinonharjoittajan tiedostoja, joita nykyisen lain mukaan on säilytettävä vähintään 10 vuotta, mutta enimmäisajasta ei ole säännöksiä. Toiminnan lopettamisen jälkeen tiedostot on annettava lupaviranomaiselle. Tiedostoa säilytetään mm. siksi, että voitaisiin jäljittää ampuma-aseen viimeinen laillinen omistaja. Tämän tulisi olla mahdollista sen aikaa, kun ase on olemassa. Tiedostonpitäjä ei kuitenkaan käytännössä voi aseiden romuttamista, purkamista tai deaktivoitua koskevaa tietoa saada.

Sisäasiainministeriö katsoo, että säännöstä voidaan täydentää valiokunnan edellyttämällä tavalla. Käytännössä muutos johtaa tilanteeseen, jossa on poistamisvelvollisuus perusteen syntyessä, mutta tietoa tästä ei tiedostoa pitävälle tule.

MmVL 5/2010 vp - HE 106/2009 vp

Pitkät aseet

Asedirektiivin muutos edellyttää joka tapauksessa jonkinlaista muutosta ikärajasäännöksiin, koska alle 18-vuotias ei enää jatkossa voisi hankkia ostamalla asetta.

Yli puolet alle 18-vuotiaiden metsästäjien luvista on jo nyt rinnakkaislupia. Muutos koskisi teoriassakin alle puolta alle 18-vuotiaista luvanhaltijoista. Näistäkin oletettavasti suuri osa hankkisi jatkossa rinnakkaisluvan jonkun itsekin metsästävän henkilön aseeseen. Näissä tapauksissa ei tarvitsisi välttämättä tehdä mitään muutoksia lupiin sen jälkeen kun nuori olisi täyttänyt 18 vuotta. Siirtyminen rinnakkaisluvasta hallussapitolupaan olisi tarpeen vain niissä tapauksissa, että ns. päälupa olisi annettu ehdotetun uuden 43 §:n 1 momentin 8)-kohdan perusteella.

Sisäasiainministeriö katsoo, että hallituksen esitystä ei ole syytä tältä osin muuttaa.

Käsiaseet

Ampuma-aselain keskeinen peruseriaate on se, että lupa ampuma-aseen hankkimiseen voidaan antaa vain laissa erikseen mainittuun hyväksyttävään käyttötarkoitukseen. Luvanhakijan on aina esitettävä hyväksyttävän käyttötarkoituksen olemassaolo. Voimassaolevan ampuma-aselain 45 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan haettaessa lupaa metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista taikka ampumaurheilua tai -harrastusta varten hakijan on esitettävä harrastuksestaan luotettava selvitys. Ampuma-aselain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä todetaan: *haettaessa lupaa metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista taikka ampumaurheilua tai -harrastusta varten luvan hakijan on annettava harrastuksestaan luotettava selvitys. Tällä yleislausekkeella metsästystä harrastava luvan hakija velvoitettaisiin esittämään selvitys siitä, mitä hän aikoo metsästä ja missä metsästyksen on tarkoitus tapahtua. Hyvänä apuna harrastuksen arvioinnissa olisivat metsästyslainsäädännössä asetettujen edellytysten täyttyminen.*

Ampuma-aselain 45 §:n mukaan lupaviranomaisella on velvollisuus myös selvittää ampuma-aseen käyttötarkoituksen olemassaolo. Lain sanamuodosta ja hallituksen esityksen perusteluista käy selvästi ilmi, että metsästäjäntutkimuksen suorittaminen ei ole riittävä selvitys metsästysharrastuksen olemassaolosta. Mikäli voimassaolevaa ampuma-aselakia muutettaisiin maa- ja metsätalousvaliokunnan esittämällä tavalla, tarkoittaisi se sitä, että 300 000 suomalaisella olisi automaattisesti hyväksyttävä käyttötarkoitus kaikkiin markkinoilla oleviin ampuma-aseisiin, jotka voitaisiin katsoa sopivaksi johonkin metsästyksen lajiin. Valiokunnan esittämällä tavalla muutettuna se olisi myös Jokelan ja Kauhajoen joukkomurhissa käytettyihin ampuma-aseisiin.

Kahden luotettavan henkilön todistukset harrastamisesta ovat käytännössä osoittautuneet epäluotettaviksi. On tärkeää, että harrastuksen olemassaolon varmentavat riistanhoitoyhdistykset, joilla on muutoinkin viranomaistehtäviä ja joilla on asiantuntemus ja tieto alueellaan tapahtuvasta pienpetojen pyynnistä. Käsiaselupia haetaan metsästysperusteella vuosittain noin 1 500, joten määrä ei muodostu kohtuuttomaksi.

Käsiaseisiin on vuoden 1998 jälkeen annettu noin 15 000 lupaa metsästysperusteella. Ennen vuotta 1998 annetuista luvista on vain osittain tiedossa luvan antamisperuste. Metsästysperusteisia käsiaseita näistä on varmuudella noin 2 000. Vuoden 1998 jälkeen annettujen lupien perusteiden suhteita käyttämällä voidaan arvioida, että metsästysperusteisia käsiaselupia on lisäksi noin 13 000. Yhteensä siis arviolta noin 30 000 käsiaseen lupaperusteena on ollut loukku- ja luolapyynti.

Koska ampuma-ase annetaan tiettyyn käyttötarkoitukseen ja ase on sovittava hyvin tähän tarkoitukseen, on johdonmukainen seuraus se, että henkilö voi saada metsästysperusteella luvan toisen tyyppiseen aseeseen kuin ampumaurheiluperusteella. Käyttötarkoitussidonnaisuus koskee, ellei siitä ole laissa tai lupaehdoissa poikkeusta, vain luvan hankkimistilannetta. Henkilö voi

siis käyttää ampuma-asetta myös muuhun käyttötarkoitukseen kuin siihen, johon hän on luvan saanut. Jos siitä, että luvan saa vain tiettyyn tarkoitukseen ja siihen hyvin sopivaan ampuma-aseeseen, luovutaan, siirrytään järjestelmään, jossa vain henkilön sopivuus selvitetään.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on ollut kirjata yhtenäistämisohjeessa ohjeistettu, laajalti vallitseva ja lain säännöksiin perustuva käsiaseiden soveltuvuutta metsästykseseen koskeva lupakäytäntö suoraan lakiin tarpeettomien lupakäsittelyjen välttämiseksi ja käytännön täydelliseksi yhtenäistämiseksi niin, että koulujoukkomurhissa käytettyjä asetyyppejä ei olisi mahdollista edes yrittää enää hankkia metsästysperusteella.

Metsästäjäutkinto on sinänsä toimiva järjestelmä ja turvaa metsästäjän perustietojen ja -taitojen saamisen. Sen suorittamisella on maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnossa todetut myönteiset vaikutukset. Luvanhakijoiden harrastuksen seulontavälineenä se ei toimi. Tutkinnon voi suorittaa kuka tahansa ja millaisin motiivein tahansa. Tutkinnon suorittaminen hyväksytysti ei ole vaikeaa. Metsästäjäutkinnon suorittanut henkilö voisi valiokunnan ehdottamalla tavalla saada perusteen hankkia millaisen metsästysaseen tahansa, vaikka hänellä ei olisi minkäänlaisia käytännön mahdollisuuksiakaan metsästä. Menettely antaisi mm. kouluampumista suunnitteleville perusteen aseiden hankkimiseen.

Riistanhoitomaksun maksaminen ei ole osoitus harrastamisesta. Maksusta muodostuisi käytännössä vero, jonka maksamalla voisi säilyttää vanhat aselupansa ja hankkia uusia, vaikka ei olisi tarkoitustakaan metsästä. Metsästäjäutkinnon voimassaolo lakkaa, jos henkilö ei viiteen vuoteen suorita riistanhoitomaksua. On kerrottu, että jo nyt osa kokeen suorittaneista maksaa maksun pelkästään siltä varalta, että aloittaessaan mahdollisesti uudelleen metsästysharrastuksensa hän ei joudu suorittamaan koetta uudelleen.

Ns. kolarihirvien jäljestämisessä pitkän aseiden kantaminen ei ole sen työläämpää kuin normaalissa hirvenmetsästyksessä. Pistoolin käyttöä on perusteltu sillä, että pimeässä pitkä ase ampumavalmiina kulkeminen olisi hankalaa, kun toisessa kädessä olisi taskulamppu. Valaisimena voi kuitenkin käyttää otsalamppua taikka aseeseen, käteen tai muuhun sopivaan paikkaan kiinnitettyä valaisinta. Ylipäänsä lyhyen aseiden käyttö on mahdollista käytännössä vain niissä tapauksissa, joissa eläin ei liiku. Tieltä metsään ei siis pelkästään käsiaseiden kanssa voi lähteä muuta kuin silloin, kun on varma tieto siitä, että eläin ei liiku. Tällöin eläimen on käytännössä oltava näköetäisyydellä eikä kiväärin kanssa paikalle meno muodostu raskas. Edellä mainituista syistä sopimusta toiminnasta ei voi tehdä henkilön kanssa, jolla on vain pistooli. Ja kun hänellä on oltava kivääri, ei ole tarvetta antaa tällä perusteella hankkimislupaa pistooliin kiväärin lisäksi. Jos metsästäjällä on muulla perusteella saatu lopettamiseen sopiva lyhyt ase, hän voi lainsäädännön puolesta käyttää sitä kolarihirven lopettamistehtävässä.

Alle 20-vuotiaiden louku- ja luolapyynnin osalta on todettava, että erityisesti loukkupyynnin lopetusaseena voi käyttää myös pienoiskivääriä. Luolapyyntiä harrastetaan usein ryhmässä, joten osallistuminen siihenkin on hyvin mahdollista.

Metsästyslainsäädännössä on hyvin yksityiskohtaisesti säännelty eläinsuojelullisista syistä mm. käytettävien patruunoiden vähimmäisenergia. Metsästyslainsäädännössä ei kuitenkaan miltään osin ole rajoitettu eläinsuojelullisista syistä lippaattomien kertatuliaseiden käyttöä. Itselataavien aseiden lipaskapasiteettia on kuitenkin metsästettäessä rajoitettu. Ei ole johdonmukaista, että loukussa tai luolassa olevan eläimen lopettamiseen olisi käytettävä eläinsuojelullisista syistä itselataavaa eli puoliautomaattista asetta, kun sitä ei muutoinkaan metsästyksessä edellytetä.

- Sisäasiainministeriö katsoo, että käyttötarkoitussidonnaisuudesta ei tule luopua. Ampuma-aseen soveltuminen nimenomaan haettuun käyttötarkoitukseen on aina arvioitava riippumatta siitä, että henkilöllä voisi olla oikeus hankkia toisentyypinen ase muulla perusteella.
- Sisäasiainministeriö toteaa, että mikäli eduskunta haluaa, että itselataaviin käsiaseisiin annetaan jatkossa lupia metsästysperusteella, on voimassaolevaa laki tältä osin lievennettävä. Sisäasiainministeriö kannan mukaan tällaista lainsäädännön lievennystä ei tule toteuttaa.
- Metsästäjätkinnon katsominen yksin riittäväksi osoitukseksi metsästysharrastuksesta edellyttäisi voimassaolevan ampuma-aselain muuttamista. Sisäasiainministeriö katsoo, että tällaista merkittävästi lainsäädäntöä lieventävää muutosta ei tule toteuttaa.
- Myöskään metsästyskäyttöön soveltuvien käsiaseiden osalta hallituksen esitystä ei ole syytä muuttaa.

PuVL 2/2010 vp - HE 106/2009 vp

Vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta

Puolustusvaliokunta on esittänyt vapaaehtoista maanpuolustustoimintaa ja siihen liittyvää ampumisen harjoittelua lisättäväksi ampuma-aselain hyväksyttäväksi käyttötarkoitukseksi. Vapaaehtoisella maanpuolustustoiminnalla on keskeinen rooli maanpuolustustaitojen ylläpitämisessä.

Vapaaehtoisen maanpuolustustoiminnan ja siihen liittyvän ampumisen harjoittelun suhde puolustusvoimien kertausharjoitusjärjestelmään ja Maanpuolustuskoulutus ry:n järjestämään sotilaalliseen koulutukseen tulisi arvioida ja määritellä. Voimassaolevan lainsäädännön mukaan on mahdollista saada ampuma-aseen hankkimislupa ampumaurheilu ja -harrastus -perusteella sovellettuun reserviläisammuntaan. Toisaalta Maanpuolustuskoulutusyhdistys vastaa vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lain mukaisesti sotilaallisesta koulutuksesta. Kumpikin järjestelmä on sisäasiainministeriön käsityksen mukaan sinänsä toimiva. Sisäasiainministeriön käsityksen mukaan ehdotettua muutosta ei tule toteuttaa tekemällä ainoastaan lisäys ampuma-aselain 43 §:n 1 momentin hyväksyttävien käyttötarkoitusten luetteloon.

Vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan liittyvä ampumisen harjoittelu tulisi määritellä yksiselitteisesti. Tulisi määritellä, minkälainen toiminta katsottaisiin

hyväksyttäväksi eli kenellä olisi oikeus saada lupa sekä se, millaisiin ampumaseisiin luvan voisi saada. Näitä ei ole mahdollista toteuttaa eduskuntakäsittelyn yhteydessä. Perusteen lisääminen ilman huolellista selvittämistä saattaisi johtaa siihen, että reserviläisyhdistykseen kuuluvalla henkilölle tulisi automaattisesti lupaperuste tulivoimaisten ja tehokkaiden aseiden eli rynnäkkökiväärien itselataavien versioiden ja sotilaallisten tarkka-ampujakiväärien hankkimiseen.

Puolustusvaliokunta on lausunnossaan PuVL 4/2010 vp ottanut kantaa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain täytäntöönpanoon ja toimivuuteen. Lausunnossa todetaan, että Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen rooliin julkisoikeudellisena yhdistyksenä on oltu tyytyväisiä. Maanpuolustuskoulutuksen antama koulutus on lisääntynyt voimakkaasti ja kasvu on kohdistunut erityisesti puolustusvoimien tilaamaan sotilaalliseen koulutukseen. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että puolustusministeriö selvittää yhdessä Pääesikunnan kanssa —reserviläisjärjestöt myöhemmässä vaiheessa keskusteluun mukaan kytkien— mahdollisuudet reserviläisille suunnatun puolustusvoimien aseilla tapahtuvan ampumatoiminnan laajentamiseen esimerkiksi maanpuolustuspiireittäin siten, että puolustusvoimat perisi reserviläisiltä ampumatoiminnan järjestämisen kustannukset kuten esimerkiksi rynnäkkökiväärien patruunakustannuksen. Tällainen järjestely voisi valiokunnan kannan mukaan osaltaan vastata reserviläiskentän toiveeseen päästä ampumaan puolustusvoimien käsiaseilla nykyistä laajemmassa mittakaavassa. Sisäasiainministeriön käsityksen mukaan uuden käyttötarkoituksen lisäämistarve voitaisiin selvittää samassa yhteydessä.

Käsiaseen hankkimisluvan saajaa koskevat edellytykset

Sisäasiainministeriö on valmis harkitsemaan esityksen muuttamista siten, että poikkeukset rajatun suppean ryhmän osalta määritellään laissa.

Ampumaseurat ja ampuma-asekouluttajat

Seuraankuulumisvelvoite on poistettava esityksestä perustuslakivaliokunnan katsottua sen perustuslain vastaiseksi. Ampuma-asekouluttaja voi antaa todistuksen muullekin kuin omaan ampumaseuraan kuuluvalla. Tältä osin lisämuutostarvetta ei ole. Hallituksen esityksessä on omaksuttu se periaate, että virkamiehiä kohdellaan harrastustoiminnassa samalla tavoin kuin muitakin harrastajia. Mikäli halutaan, että virkamiehen työssä tapahtuva ampumarjoittelu katsotaan kahden vuoden hyväksyttäväksi harjoitteluksi käsiaseharrastuksen aktiivisuutta aloitettaessa, tulisi ampuma-asekouluttajan antaman todistuksen vaihtoehdoksi lisätä työnantajan todistus. Mikäli kahden vuoden harjoitteluaikaa lyhennetään, on harrastuskertojen tiheyttä lisättävä ja jätettävä ilma-aseella tapahtuva harjoittelu pois hyväksytyjen harjoittelumuotojen piiristä. Harjoittelun tulisi kestää vähintään kahden kausiluontoisesti harjoitettavan lajin ampumakauden pituisen ajan eli vähintään 18 kk.

Luvanhakijan ja -haltijan henkilökohtaisen sopivuuden seulonta ja valvonta

Sisäasiainministeriö toteaa, että lääkärintodistuksia ei ehdotuksen voimaan tultua pyydettäisi säännönmukaisesti. Sisäasiainministeriö yhtyy valiokunnan käsitykseen siitä, että riskihenkilöiden tunnistaminen on vaikeaa. Tämän vuoksi on tärkeää, että ehdotetut harrastuksen osoittamista ja ampuma-aseen soveltuvuutta koskevat säännökset hyväksytään eikä näiden osalta myöskään toteuteta valiokuntien lausunnoissa esitettyjä hallituksen esitykseen sisällyttämiä, voimassaolevaan lakiin kohdistuvia merkittäviä lievennyksiä.

Ampuma-aseiden deaktivointi

Hallituksen esitykseen ei sisälly muutoksia, jotka koskisivat puolustusvoimien deaktivoimien ampuma-aseiden luovuttamista.

Aserekisteri

Aserekisterin uudistaminen on meneillään ja uusi rekisteri on tarkoitus ottaa käyttöön toukokuussa 2011.